

ДМИТРИЙ БИЛЕНКИН ВЕРИГИТЕ НА БОЛКАТА

Превод от руски: А. Христова, 1988

chitanka.info

Незабележимата врата безшумно пусна човека в тъмнината на полегатата уличка. На отсрещната страна на калдъръменото платно по нанадолнището светеха прозорците на полуподземна кръчма. Оттам идваше приятна миризма на сос, в неясния шум на гласовете звънтяха чаши. Бягаща котка пресече косите ивици светлина: от мрака към човека напрегнато погледнаха нейните фосфоресциращи зеници.

Като изчака около минута, човекът закрачи настрана от кръчмата. Някъде зад тухлените стени лениво изджавка куче. Призивът му бе подет и нестройният лай дълго придружаваше минаващия. Високо в кипарисите се гмуркаше бледият сърп на луната.

На кръстопътя човекът зави към центъра и след половин час попадна в онази част на града, където парадът на разкошните витрини от двете страни на булевардите се прекръсваше от мрачните фасади на правителствените учреждения и банките. Тук пред очите на многобройните минавачи в предателската светлина на уличните лампи и ярките петна на рекламите той започна да се държи странно. Спря до табло с афиши, извади от пазвата си лист хартия с неясен текст и като работеше ловко със скоч-лентата, го лепна върху голата гръд на актрисата. Като направи това, пхна ръце в джобовете и постоя секунда-две, сякаш преценяваше извършената работа. Докато работеше и оглеждаше, край него минаха петима души и двама от тях, явно усетили нещо нередно, ускориха крачките си. Но никой не го спря, никой не му каза думица.

След един квартал отново всичко се повтори. Наблизо бликаше фонтан, полицаят на ъгъла дирижираше стадото от ревящи автомобили, по асфалта ситно чукаха токчетата на жените, по пейките зад оградата от жив плет проблясваха огънчетата на цигари, а човекът си вършеше работата, сякаш се мислеше за невидим.

Край желязната ограда на парка го настигнаха бързи женски крачки. Жената мина край него, като го обви с миризмата на парфюм и пудра. Мерна се напрегнатото ѝ лице с начервени устни и той чу изплъзналия се шепот: „Тук е пълно с ченгета, идиот!“

Човекът благодарно се усмихна. Жената бързо се отдалечаваше напред, привично и уморено поклащайки бедра. Скоро светлата ѝ блузка изчезна в далечината.

Градът беше негов съюзник, той знаеше това и преди. И все пак е приятно да получиш потвърждение, че е точно така. Дори ако идва от

проститутка. Особено ако идва от проститутка.

Но сред минувачите, сред лъхачите на цигари мъже и сред мелодично чуруликащите момичета се криеха, разбира се, и врагове. Рано или късно някой внимателен поглед ще се лепне за него. Рано или късно. Дано по-скоро се случи.

Закачи още три позива, но отново нищо. Нощта или дързостта го скриваха със спасително наметало? Дневната горещина отдавна бе отминала, но той беше мокър от пот. Цигарата не го облекчи. Скърцащият трамвай изхвърли сноп искри на завоя. Безумно му се прииска да скочи на стъпалото и да изчезне в прозрачната, пълна с хора бърлога на вагона, някъде по-далеч от разкошните огньове на центъра. Някъде на пристанището, където се плиска тъмната като масло вода и където сред стифите от греди върху сухия солен пясък сянката на нощта е гъста като забрава.

В края на краищата той не е герой. Той е просто човек, убеден, че така трябва, и се страхува. Живял е толкова малко.

Павилионът със светещия надпис „Вода“ привлече вниманието му. Трябва да пие — кой знае какво ще бъде после. Равнодушният мазен продавач отброи рестото от три чаши. Грошовете бяха мокри, приятно му бе да ги държи в горещата си длан.

Поредния позив нахално прикрепи до входа на пощата. Там беше многолюдно и той веднага усети вълната на уплахата, която смете купчината хора.

Как ли изглежда този очакван предател? Млад или стар? Парите ли са изсушили сърцето му, или завистта, страхът, фанатичната тъпотия? Или постъпките му се ръководят от автоматизма на службогонца? Едва ли някога ще го види. Пътищата им ще се кръстосат в стратосферния мрак и невидимо ще се разделят и той няма да го познае на дневната светлина, както не можеш да познаеш куршума, скрит в безобидната купчина оловна руда.

Но засега всичко беше спокойно. Будното око на тайната полиция сякаш беше ослепяло.

Утре из града вероятно ще плъзнат слухове. Пред очите на всички... На две крачки от полицията... Да, да, позиви! Не току-така, не току-така са се осмелили... Значи нещо се мъти... Значи... Шшт!

Какво пък, и това не е лошо. Но време е вече да настъпи развръзката. Колко може да чака неизбежното, да се терзае с надежда,

която сам трябваше да изключи?

Не успя да закрепил новия позив. Внезапно, закривайки света, от тъмното изскочи автомобил. Замря на платното като залепен. Лъчът на прожектора го разпъна с вдигнати ръце, в които беше стиснал готовия лист!

Дръпна се, когато го хванаха. Ударът на палката беше бърз и точен. Двата вика се сляха в един. Агентът изпусна палката и като се улови за главата, седна на тротоара.

Никой нищо не разбра, но реакцията на забавянето беше мълниеносна. Новият удар беше нанесен с юмрук и с такава сила, че пред очите на хванатия притъмня. Но и онзи, който удари, също се сгърчи от болка.

Всичко се смеси в една стенеца купчина.

Тези събития не бяха доложени на началството поради нелепостта им, а също и поради стъписването на участниците в операцията. Те докараха зашеметения престъпник в килията, но и самите бяха не по-малко зашеметени от случилото се. Едва в бара, след пийването, дойдоха на себе си. Но опитите да разберат какво беше станало ги доведоха до такива дебери на абсурда, че за равновесие им бе нужна нова бутилка.

Единият от пострадалите агенти уверяваше, че хванатият го ударил с електрическа искра, която излетяла право от очите му. Вторият се кълнеше, че видял летящ човек с палка: човекът и палката били полупрозрачни, но ударите нанасял точно. Третият заяви, че не е забелязал нищо подобно, но е станала някаква чудесия: факт е, че и двамата му приятели, удряйки престъпника, сами се бяха проснали на асфалта, и той трябвало да ги влачи до колата. „Здравата сте се насмукали“ — поклати глава друг агент. И тримата се възмутиха ужасно и започнаха да му обясняват всичко отначало, но тъй като бяха изпили вече достатъчно много, от устата им потече такава нелепица, че вече никой не им повярва. Независимо от това из управлението бързо се разнесе зловецният слух за призрака с електрическите очи.

В това време виновникът за суматохата бе доставен при дежурния следовател, който, прозявайки се, дремеше над куп книжа. Агентът — пристегнат в мундир потен шишко — седеше срещу него. Зад вратата се чуваше трясъкът на пишеща машина. После трясъкът

спря и настана тишина, сякаш зданието се бе преместило в някакво друго, гробищно измерение.

Най-сетне следователят се откъсна от книгата, запуши и като изпрати дима в тавана, погледна арестувания. В очите му се четеше интерес към жертвата.

— Име и фамилия?

Агентът, клатейки крак, се любуваше на блестящия нос на ботуша си.

— Име и фамилия.

Арестуваният мълчеше.

— Можем да ти помогнем да се разприказваш. Можем и да ти помогнем... Име?

— Роукар.

— Пълното, пълното.

— Стига ви и това.

Без да отговори нещо, следователят бавно се прозина. Блесна бялото на сивите му очи.

— Не се правете на... — още веднъж се прозина и мръдна с пръсти. — Повтарям...

— С ваше разрешение, ще седна.

— Не ви съветвам...

Роукар пристъпи към стола. Изразът на лицето на следователя не се промени, но агентът беше готов: мързеливо стана, без да бърза, хвана Роукар за яката, ухили се...

— Глупак, ще се опариш! — извика арестуваният, като пребледня.

Агентът го разглеждаше като някакъв предмет. Избираше си къде да удари, след което нанесе мигновен плъзгащ се удар по устните, наричан в управлението „мезе“.

И сякаш между тях се взриви бомба.

Отлетяха един от друг с един и същ вик, с еднакво изкривени лица, само по брадата на агента не се стичаше кръв.

— Какво става, сержант? — В гласа на следователя скръцна някакво колелце. — Ако сте си изкълчили пръста, първо, не ви прави чест, а второ...

— Слушайте, тъпац! — яростно заприказва Роукар. — Все едно, ще седна, а вие се опитайте да ме пипнете, опитайте, ако не са ви

мили кожата!

Седна и предизвикателно загледа следователя. Онзи примигна.
— Хайде, сержант...

Това можеше и да не го казва. Червен от ярост, агентът вече пристъпваше към Роукар. Мярна се оловен юмрук.

Столът заедно с Роукар се блъсна в стената и се разпадна. Агентът се завъртя около оста си. За миг той застана с изблещени очи, после, ръмжейки, се сви на две и падна, завличайки бюрото. Всички звуци обаче бяха заглушени от писъка на следователя — безумен, отчаян писък на дълбоко вълнение и болка.

Полковникът, който беше шеф на тайната полиция, обичаше да работи нощем. В тези часове светът е по-спокоен, отколкото денем. Няма я олелията от багри, звуци и движение, мракът носи със себе си ред, всичко излишно спи, светлината на лампите е строга и сигурна, тъй като изцяло е под контрола на човешката власт.

Когато в края на краищата доложиха на полковника за станалото, той не повярва на нищо, но се заинтересува. Доведен до истерия следовател, който, както бе известно, притежаваше чувствителността на бетонобъркачка — тази история заслужаваше внимание. Всяко нарушаване на реда бе предизвикателство на онези сили, с които полковникът не се уморяваше да се бори, както хидростроителят се бори с най-малките признаци на теч в изградената от него язовирна стена. Това беше безкрайна, но нужна работа, която отдавна вече беше станала функционална опора за съществуването на полковника и потвърждение на цялата му власт.

Доведоха арестувания в кабинета. Като хвърли поглед към него, полковникът изпита нещо подобно на разочарование, Бледо, разкъравено от юмруците лице на двадесетгодишен хлапак, разширени от напрежението зеници и тъмна омраза в тях — всичко му беше толкова познато, че полковникът предварително вече знаеше кои от слушаните стотици пъти думи ще бъдат казани, с какъв глас и кога. От романтиците е, веднага определи той.

— Седни — кимна той на арестувания.

Бутнаха Роукар в креслото, което нежно го пое в обятията си, Креслото и всичко останало в кабинета играеше своята роля, макар че

самият полковник не бе измислил нищо от обкръжението си, и въобще никой нищо не бе измислял, всичко някак от само себе си се бе създало от вековете натрупан опит. Посетителят потъваше в мекото и ниско кресло, а бюрото се издигаше над него като пиедестал, което правеше фигурата на домакина особено величествена. Това величие се засилваше от полковнишката униформа, златото на пагоните, редицата строени телефони на бюрото, обстановката в кабинета, където всеки предмет — от библиотеката с масивните томове с позлатени надписи до дъбовите крила на вратата — изглеждаше солидно, здраво и официално.

Полковникът не бързаше, защото познаваше гнетящата сила на очакването. Само по себе си човечето в подножието на неговото бюро не предизвикваше интереса му. Нелепите обстоятелства, които бяха свързани с него — да. Но не то самото. Нито един сътрудник на тайната полиция не би могъл да работи добре, ако виждаше в жертвата си личност. Дори ненавистта беше пречка. Полковникът, както и подчинените му, вършеше работа, работеше с жив материал и емоциите тук биха били уместни не повече, отколкото при нарязването на гайки или подреждането на тухли.

— Що за стандартни посрещания — внезапно заговори арестуваният. — Омръзна ми вашата тъпотия и за да разберете по-бързо положението, ето ръката ми. Докоснете я с края на пурата си.

Жестът му сякаш не бе забелязан. Мълчейки, полковникът безучастно гледаше Роукар. Течаха дълги неми секунди. И се случи онова, което трябваше да стане: пръстите на арестувания затрепереха.

Тогава полковникът поднесе към отворената длан пурата си. Прицели се бавно и рязко изтръска пепелта в дланта.

Ръката се дръпна. Полковникът се засмя, като видя как се изкриви лицето на Роукар.

— Така — каза той спокойно. — А сега още един малък урок.

Подаде знак. Двамата подобни на статуи агенти пристъпиха към креслото, едновременно изсцраквайки с нещо метално.

— Ще разговаряме като хора или не?

— Не — отговорът едва се чу. — Няма.

Ръцете на агентите се опряха до тила на Роукар.

Изкрещяха и четиримата, Четири преbledнели лица се гледаха едно друго, но на едното от тях освен болка се четеше и тържество.

Пръв дойде на себе си полковникът.

— Вън... Охраната — вън!

Секунда и загубилите подобие на статуи агенти се обърнаха, кабинетът се изпразни.

— Това е благоразумно — каза арестуваният. — Не са нужни излишни свидетели на началническата безпомощност.

От чекмеджето на бюрото полковникът рязко извади пистолет.

— Да поговорим — каза той заплашително.

— Ако поискам това — уточни арестуваният.

— Ще ви застрелям!

— А не мислите ли, полковник, че това е още по-опасно от насилието?

Полковникът всмукна дълбоко от пурата. Погледът му шареше по лицето на противника. Сега в арестувания той виждаше достоен противник, следователно личност, която следваше да бъде изяснена.

— Пура? — неочаквано предложи той.

— Не. Колкото по-бързо се разделим, толкова по-добре ще бъде.

Полковникът кимна.

— Аз съм реалист — каза той тихо. — Обстановката е променена, ясно ми е. И какво следва от това?

— Вече е по-добре — каза Роукар. — И така, като начало една малка лекция...

Огледа помещението и се усмихна, доколкото му позволяваха разцепените устни и изопнатите нерви.

— Лекция в тайната полиция... Забавно! Е, добре, разберете следното. Всяко физическо или умствено действие се предшества от нервен импулс. Актът на насилие — също. Организмът изпуска електромагнитни колебания... Нещо от рода на беззвучен вик, ясно ли е? Не е нужно да знаете начина, към който прибегнахме, но смисълът му е в следното. Сега моят организъм е настроен така, че улавя чуждия импулс за насилие. При това нервните системи на палача и на жертвата се затварят като лампички във веригата. Ако след импулса не следва действие, не става нищо, така, както не се запалва лампата, когато не се натисне бутонът. Но щом след мислената команда последва удар... Моето тяло е пронизано от болка и същата болка пронизва и вашето тяло! Съвсем не е важно каква е била причината за болката — вашият собствен юмрук или ботушът на подчинения ви агент. Палачът и

жертвата са обвързани да усещат еднакво. Но практически обща става само болката, тъй като тя е най-силното усещане. Как така, питате вие. Арестуваният е пребит, тялото го боли, а аз не чувствавам това, макар че би трябвало да го чувствавам, ако казаното от него е истина. Тайната е проста: аз мога да отслабя или да усиля възникналата между нас връзка. Ето, сега я усилям. Как се чувствувате?

Лицето на полковника се напрегна мъчително. По челото му се появиха капчици пот, ръцете му се свиха. Секунда-две шефът на тайната полиция и арестуваният мълчаливо се гледаха в потъмнелите от болка зеници.

— Третият закон на Нютон — изпълнен с чувството за превъзходство каза Роукар. — Силата на действието е равна на силата на противодействието. Сега този закон ще се осъществява между хората също така явно, както във физиката! Кога досега жертвата е могла в същата степен незабавно да отговаря на палача на измъчването с измъчване? Търпете... Край, с насието е свършено!

— Няма власт без насилие — полковникът отвори побелелите си устни. — Като унищожавате властта, вие разрушавате закона, реда, самото общество...

— Вашето общество! — възкликна Роукар. — Вие... вие сте един докопал се до властта гангстер, вие ли ще говорите за закона!

Скочи, задъхвайки се, и доближи до отворения прозорец. В душния мрак спеше и недоволствуваше измъчваният и на сън от ежедневните грижи град. Сигурно така хората са спали, когато под носовете им са изпитвали първото парно моторче. Когато към самолета са карали първата атомна бомба...

Роукар въздъхна. В гърдите му привично се блъсна тежестта на тайно пришития в нелегалната лаборатория импулсатор, който улавяше, сортираше, усиляше и връщаше сигналите от неговата и чуждата нервна тъкан. Полковникът на биваше да знае за нея, иначе биха го разрязали на парчета още тук, под упойка. Друго нещо е утре, когато цялата тази мръсна сган загине. Тогава, без да се страхува от обиск, всеки ще можа да носи импулсатора просто в джоба си и никой няма да посмее да причини болка никому. С насието ще бъде свършено. Завинаги!

— Имате избор — Роукар се обърна към полковника. — Или вие и цялата ви шайка от грабители и глупаци незабавно ще изчезнете с

куфарите си, или към вас ще тръгнат моите другари, които са въоръжени със същото. Тогава болката, която вие, съпротивлявайки се, ще ни причините, ще убие вас самите! Ние сме против ненужните жертви, макар че сме готови да дадем живота си за свободата. Предупредих ви, махайте се!

Пламенният глас на Роукар замлъкна. Отговорът бе мълчание. Лицето на полковника, чиято воля всяваше ужас из цялата страна, замръзна като восъчна маска. Изгарящото, нетърпеливо любопитство надделя в Роукар над болката, вълнението и смъртната умора. Насилието съществува откакто съществува светът. Каква ще бъде неговата последна дума?

Роукар дори освободи полковника от болката. Но той, отпуснал се като чувал в креслото, продължаваше да мълчи като вещ, която са забравили да изнесат от кабинета. Сякаш нямаше подръка копчета, които само за миг можеха да раздвижат главорезите, авиацията и танковете.

„Така значи — тържествуващо и в същото време с разочарование помисли Роукар. — Обикновен безмозъчен динозавър в клопка...“

— Давам ви три минути за размисъл — каза Роукар презрително и отново се обърна към прозореца.

От него вече проникваше свеж хладен въздух, зад грамадите на зданията пламтеше зората. В градината високо пееха птици. Градът спеше, без да подозира какво става, без да вижда слабия, измъчен и пребит юноша с вдъхновено лице на мъченик и спасител, който в тази минута ясно чуваше шумоленето на новата, вече отворена страница на историята.

А полковникът, подобно на боксьор, който набира сили при нокдаун, бързо и пресметливо обмисляше своята нова диспозиция. Този фанатик-романтик не го интересуваше повече. Полковникът веднага откри главната опасност за себе си. Тя не беше в заплахата да го оковат във веригата на страданията и смъртта, тъй като всяко въздействие (той знаеше това и без учените) отслабва с разстоянието (изводът: схватката трябва да се ръководи отдалеч, а другите властници не следва да се предупреждават — появява се съблазнителният шанс с чужди ръце да отстрани съперниците си). Главната опасност не беше и в това, че на улицата ще излезе една толкова необикновено въоръжена (проклетата наука!) групичка от

вдетинени гении. Колкото си щеш викай за взаимоуязвимостта, но човек преди всичко вярва на личния опит, следователно войниците ще поемат метежниците, преди самите те да паднат, а оцелелите ще съобразят нещо. Но детонацията беше нещо наистина страшно! Появата на тези младоци с умни глави, странната гибел на войниците, вестта за съдбовната уязвимост на онези, които наказват — всичко това взето заедно и дори самият факт на жертвената смелост на романтиците със или без посребрени коси лесно може да запали скритото недоволство. А когато масите се надигнат, работата винаги взема лош обрат...

Няма по-наивни и по-опасни хора от безкористните и слепите за живота фанатици на идеята — раздразнено пробягна в мисълта на полковника, но той веднага стегна юздите на отвличащите го емоции. И устремно обмисли изгодата от безболезнено приспиващите куршуми и газове, изчисли колко бързо ще може да въоръжи с тях когото трябва. Като пресметна веднага, натисна копчето и бегло погледна часовника. От отпуснатите му за размисъл минути бяха минали само две. До началото на неговите собствени действия оставаха още няколко секунди и полковникът помисли за далечната перспектива: трябва срочно да попълни щата с хора, които обичат едновременно да причиняват и да изпитват болка... Та нима средствата за енергично въздействие се изчерпват със физическите?

Не, каквото и да са измислили учените, неговото бъдеще като повелител не зависеше от тях.

Роукар не забеляза движенията на полковника. В измъченото му съзнание ярко избухваха картини на близкото вече бъдеще, когато успехите на невротехниката ще свържат хората с връзките на най-тясната общност, при което всяка злоумишлена мъка като бумеранг ще се връща към виновниците, ще застави всички да се грижат за щастieto на всекиго. Върху лицето на Роукар падна първият лъч на изгряващото слънце и той, като вдигна изтръпналите си ръце, бе готов с ликуване да прегърне целия пречистен от светлината свят.

Публикувано в списание „Наука и техника за младежта“, брой
9/1988 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА



<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.